

➤ Gevaarlijke bacterie voor veulens

Rhodococcus equi

Zo mooi als veulens zijn, zo kwetsbaar kunnen ze ook zijn. Daarom is het voor iedere fokker zaak om de veulens altijd goed in de gaten te houden. Een besmetting met de *Rhodococcus equi*-bacterie kan niet alleen een dodelijke longontsteking opleveren, het kan ook een terugkomend probleem worden op een bedrijf. Zaak dus om deze bacterie nog eens extra onder de aandacht te brengen.

Tekst: YVONNE BUIS-FRANKEN — Beeld: VETERINAIRE DIAGNOSTISCHE BEELDVORMING, UTRECHT

De *Rhodococcus equi*-bacterie komt in heel Nederland voor. We vinden hem vooral in de mest van besmette veulens en in de grond bij bedrijven met veulens. De bacterie is heel resistent. Dit betekent dat hij ook buiten een dier lang in leven kan blijven onder moeilijke omstandigheden. Denk hierbij aan extreme kou of hitte en droogte. En juist bij droogte geeft hij de meeste problemen.

De *Rhodococcus equi*-bacterie kan diverse ziektebeelden veroorzaken. Het meest voorkomend is een longontsteking bij jonge veulens tussen de één en zes maanden, meestal jonger dan vier maanden. Maar ook een darmontsteking of ontstekingen in andere delen van het lichaam, zoals de ledematen worden beschreven.

De veulens zijn meestal vrij acuut ziek. Maar dat wil niet zeggen dat er niet eerder al problemen waren. Ze zijn kortademig, hoesten en/of hebben lichte diarree. De benauwdheid laat zich zien, doordat de neusvleugels sneller heen en weer gaan en je ziet aan de borstkas dat ze meer moeite hebben met ademen dan normaal. Er is vaak sprake van hoge koorts, maar ze drinken meestal nog goed en ogen vaak minder ziek dan wat ze daadwerkelijk zijn. In eerste instantie lijkt het allemaal niet zo ernstig, maar pas op! De veulens kunnen heel snel verslechteren en dan kan dit ook

leiden tot de dood. Het is dus zaak om al in een vroeg stadium een diagnose te laten stellen en de juiste behandeling te starten.

Diagnose

Het vaststellen van een *Rhodococcus equi*-besmetting is nog niet zo eenvoudig. Wanneer de dierenarts de longen beluistert kan deze meestal wel wat afwijkingen horen, maar die kunnen zeer divers zijn. Soms is er sprake van een geschiedenis van meerdere zieke dieren op één bedrijf met dergelijke problemen, wellicht in hetzelfde jaar maar het kan ook al enkele jaren geleden zijn.

Alleen de voorgeschiedenis, de koorts, de kortademigheid en de leeftijd van het veulen zijn echter nog niet voldoende om met zekerheid te zeggen dat het *Rhodococcus equi* is wat er speelt. Om de diagnose te bevestigen is meer nodig.

Om te beginnen zal de dierenarts een echo en/of een röntgenfoto willen maken van de longen. *Rhodococcus equi* veroorzaakt een behoorlijk specifiek echo- en röntgenbeeld, doordat de bacterie abcessen veroorzaakt in de longen en soms ook van de in de buik gelegen lymfeknopen. Op deze plaatsen zit in de longen in plaats van lucht juist pus, wat als witte 'wattenbollen' is te zien op de röntgenopname en ook de met pus gevulde lymfeknopen zijn vaak wel te herkennen.

Om de diagnose te bevestigen is een spoelsel vanuit de luchtpijp nodig. Een slangetje wordt via een holle naald in de luchtpijp tot dieper in de longen gebracht en dan wordt er steriele zoutoplossing ingespoten. Dat wordt vervolgens weer opgezogen en op kweek gezet in het laboratorium. Na 48 tot 72 uur kan door het aantonen van de bacteriën de diagnose worden bevestigd.

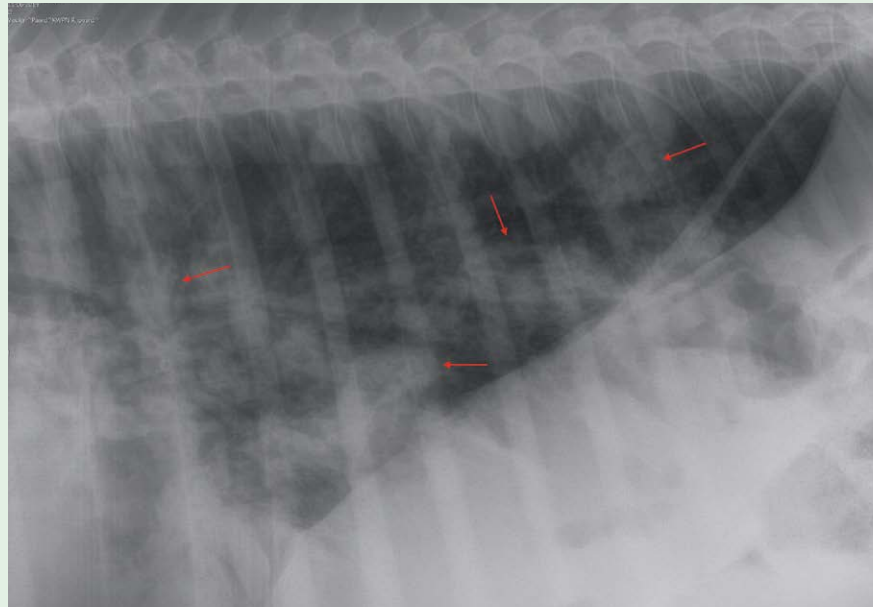
Behandeling

De behandeling van *Rhodococcus equi* is heel specifiek. Eigenlijk is er maar een klein groepje antibiotica beschikbaar die echt goed helpen, omdat ze goed doordringen tot in de abscessen. Aan deze antibiotica zitten echter ook nadelen. Buiten het feit dat ze vrij duur zijn in het gebruik, hebben ze vrij veel bijwerkingen zoals

Het meest voorkomend is een longontsteking bij veulens tussen de één en zes maanden.

dikkedarmonsteking, niet alleen bij het veulen maar ook bij de merrie. Deze complicatie kan dodelijk zijn. Het is dus voor de eigenaar en de dierenarts heel belangrijk een goede inschatting te maken wat de kansen zijn voor het veulen en hoe gemotiveerd de eigenaar is voordat de therapie wordt opgestart.

Voorzichtigheid met niet alleen het veulen maar ook de merrie is hierbij, afhankelijk van het gekozen antibioticum, van het grootste belang. De merrie kan het antibioticum binnenkrijgen door het aflikken van de mond van het veulen of het eten van diens ontlasting. Na het geven van de antibiotica moet daarom direct de mond van het veulen goed schoongemaakt worden, zodat er geen resten aan blijven zitten. Daarnaast moet de mest van het veulen zo veel mogelijk direct uit de stal worden verwijderd. Er kan worden gekozen om echt een afscheiding te maken tussen merrie en veulen en ze alleen samen te zetten op het moment dat het veulen moet drinken. Het is dus een pittig traject waar zowel de dieren als de eigenaar doorheen moeten, iets om je als fokker goed te realiseren.

Op de röntgenopname van de borstkas zijn in het hele longveld volkerige structuren zichtbaar (zie pijlen) die duiden op ontstekingshaarden in de longen.

Hoe sneller de diagnose wordt gesteld en de behandeling wordt ingezet, hoe beter de prognose. Er zijn gevallen bekend waarbij veulens een darmontsteking of een huid- of botinfectie hadden zonder luchtwegproblemen. Ook bij diarree of kreupelheid van het veulen is snelle diagnostiek dus van belang.

Stalprobleem

De *Rhodococcus equi*-bacterie geeft vooral problemen bij warm, droog weer. De bacterie zit in de grond en wanneer er veel stof wordt gevormd, komen met het stof ook bacteriën in de longen van het veulen terecht of kunnen worden opgenomen met het gras. Ook kan de bacterie via wonden binnendringen. Als een bedrijf een keer een veulen met Rhodococose heeft gehad, zie je het probleem nog weleens terugkomen. De dierenarts ziet dit dus ook als een 'bedrijfsprobleem'. Probeer veulens niet op kale stoffige weilanden te houden, of zet de meest stoffige delen af met schriklint. Verwijder de mest, zeker van de zieke dieren, maar nog beter van alle dieren. Hou veulens goed in de gaten en verdenk je er één van wat kortademig zijn of is de mest niet stevig, wacht dan niet te lang met het raadplegen van de dierenarts. ●

Dit artikel is tot stand gekomen in samenwerking met prof. dr. M.M. Sloet van Oldruitenborgh-Oosterbaan, Departement Gezondheidszorg Paard van de faculteit Diergeneeskunde, Universiteit Utrecht.